



Het leven van den ridmeester J. P. Weitzel

<https://hdl.handle.net/1874/235691>

Voor de bibliotheek van het Historisch Genoot-
schap te Utrecht van zijn medelid bed

1714 ²³ =
mm 12719

~~1844 n. 3447~~

de Schryver

HET LEVEN

VAN

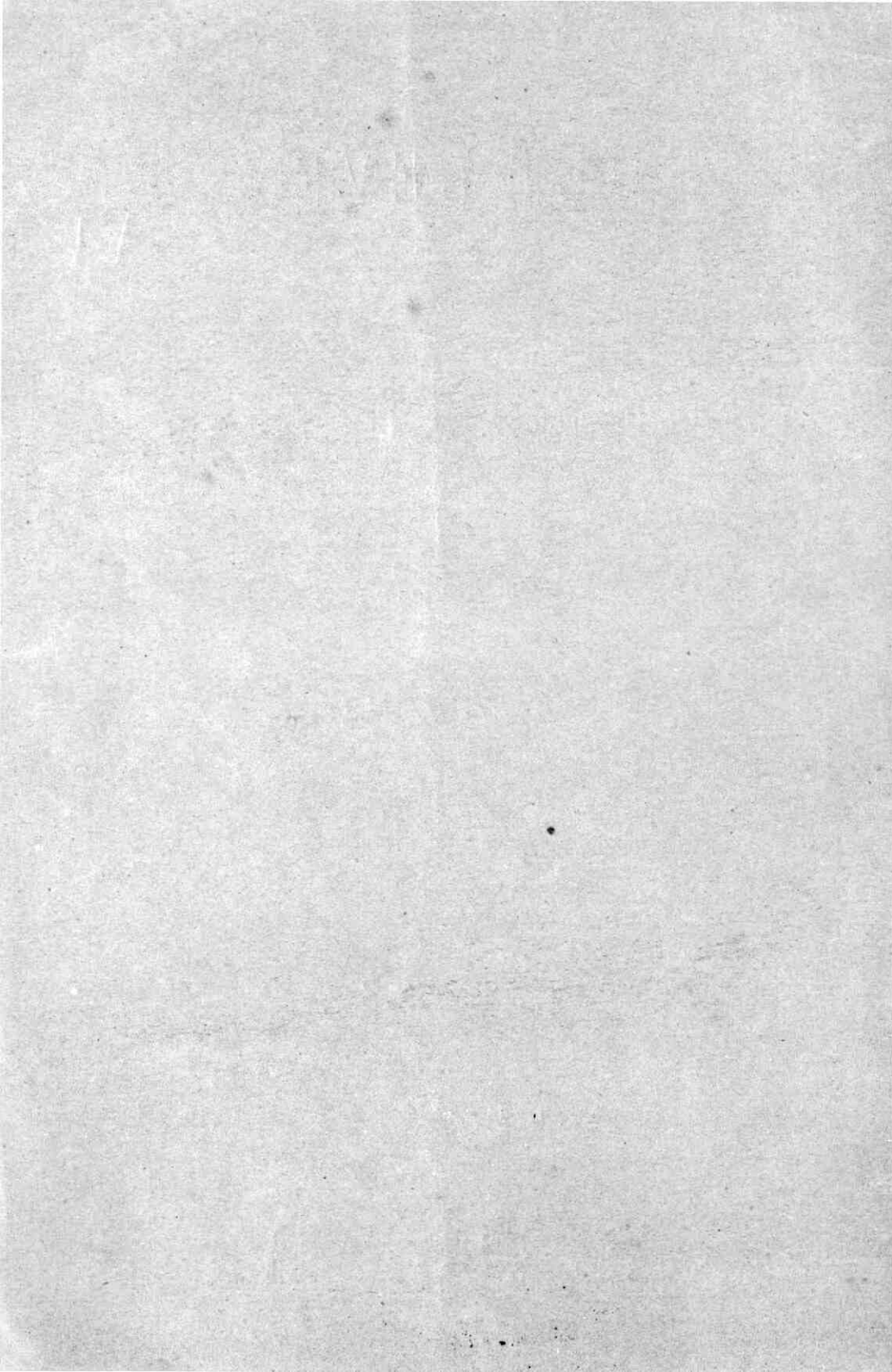
DEN RIDMEESTER **J. P. WEITZEL,**

Ridder van de Orde der Réunie,

DOOR ZIJN ZOON

DEN KOLONEL **A. W. P. WEITZEL.**

(Niet in den handel.)



HET LEVEN

VAN

DEN RIDMEESTER **J. P. WEITZEL,**

Ridder van de Orde der Réunion,

DOOR ZIJN ZOON

DEN KOLONEL **A. W. P. WEITZEL.**

(Niet in den handel.)

BREDA. — BROESE & COMP. — 1871.



AAN ZIJNE MOEDER

OPGEDRAGEN

DOOR

den Schrijver.

JOHAN PHILIP WEITZEL werd den 8. Maart 1765 geboren te Niedermittelau, tusschen Hanau en Meerholz, in het toenmalige vorstendom Isenburg. Zijne ouders, WILHELM WEITZEL en ANNA ELISABETH SCHWARTZ, waren welgestelde burgerlieden. Zij gaven aan hun zoon eene opvoeding die, tijd en plaats in aanmerking genomen, uitstekend kon worden genoemd. Uit hun huwelijk waren nog twee dochters gesproten, die beiden lang voor JOHAN PHILIP zijn overleden. ANNA ELISABETH SCHWARTZ stierf in 1778, en later ging WILHELM WEITZEL over tot een tweede huwelijk, waarin hij andermaal kinderen verwekte.

Dé jonge vorst van Isenburg was in Nederlandsche krijgsdienst en wel bij het regiment van Saxen-Gotha, dat destijds gekommandeerd werd door zijn oom van moederszijde, den Rijngraaf VAN SALM.

De Rijngraaf rigtte in 1785 het bekende naar hem geheeten Legioen op, dat bestond uit een regiment huzaren en uit twee kompagnien jagers. De Prins van Isenburg ging over bij deze huzaren, en vertoonde zich weldra, aan zijn onderzaten, in zijne schoone en schitterende uniform. Dit maakte grooten indruk op de Niedermittelausche jeugd, en JOHAN PHILIP WEITZEL — voor wien het ouderlijke huis geen aangenaam verblijf meer was sedert hij eene stiefmoeder had bekommen — nam den 1. Maart 1785 dienst als huzaar.

Hij begaf zich naar Breda, waar het korps garnizoen hield, en werd ingedeeld bij de kompagnie van den ridmeester Graaf VAN WITTEGENSTEIN, die eenige leden zijner familie kende en weldra eene bijzondere genegenheid voor hem opvatte.

Van Breda kwam hij in garnizoen te Heusden en vervolgens te 's Bosch, waar hij den 1. April 1787 tot korporaal en den

27. Julij daaraanvolgende tot wachtmeester werd bevorderd. Weenige dagen later deed de reeds genoemde ridmeester, aan WEITZEL, het voorstel hem naar zijne goederen in Duitschland te vergezellen, ten einde tevens in de gelegenheid te worden gesteld zijne eigene bloedverwanten te gaan bezoeken. Met dankbaarheid werd dit voorstel aangenomen en weldra ten uitvoer gebragt. Nog op het slot te Wittgenstein vertoevende, gewerd den ridmeester het berigt, dat de jagers van hun Legioen, met vier kompagniën, zouden worden vermeerderd en dat hij zelf daarbij tot majoor was benoemd. Hij verzekerde onmiddellijk aan WEITZEL eene officiersplaats en zond hem, zoodra hij zich in zijne nieuwe uniform had gestoken, op werving in verschillende plaatsen, gelegen langs den grooten weg tusschen Frankfort a/M. en Friedberg. Naarmate zijne sterkte toenam moest WEITZEL zich op marsch naar Holland begeven, terwijl de rekruten, die intusschen door den majoor Graaf VAN WITGENSTEIN zelf werden aangenomen, zich onderweg bij hem moesten vervoegen. Toen hij de grenzen naderde ontmoette hij een hem zeer wel bekend onderofficier, met eenige manschappen van dezelfde jagers waarbij hij thans officier was. Van dezen vernam hij, niet alleen de bevestiging van het reeds ter zijner ooren gekomen gerucht, dat de Pruisen inmiddels in Holland waren gevallen, maar ook dat het Legioen van den Rijngraaf VAN SALM, dat aanvankelijk naar Utrecht was getrokken, geheel uit elkander geraakt en ontbonden was. De sergeant zelf had te Gêertruidenberg zijn ontslag bekomen.

Thans kan men moeilijk meer begrijpen dat eene zoo gewigtige tijding zoo plotseling en geheel toevallig ter ooren kwam van iemand, wiens persoonlijke belangen er in zoo hooge mate bij waren betrokken. Maar toen bestonden er noch telegrafen, noch spoorwegen, noch stoombooten; de postgemeenschap was langzaam en kostbaar, en de dagbladen waren, door een en ander, uiterst gering in getal en zeer weinig verspreid.

Het ontvangen berigt was verpletterend voor den jongen officier. Hij keerde met zijne rekruten naar Keulen terug, om aldaar den Graaf VAN WITGENSTEIN af te wachten, dien hij terstond met het gebeurde had bekend gemaakt.

Voor beiden schoot niets anders over dan, in hunne oude rangen, naar Nederland terug te keeren. Een gedeelte van hun Legioen was door de provincie Holland in dienst gehouden onder

den naam van *Corps lichte troupes*. De kompagnie van den ridmeester VAN WITTGENSTEIN behoorde er toe, en het *Corps* was zamengesteld uit een regiment huzaren van acht kompagnien en twee kompagnien jagers, alles in garnizoen te Heusden.

In dien tijd bestonden er geene opperwachtmeesters en sergeantmajors in den zin waarin die thans bestaan. De kompagnien waren den eigendom der ridmeesters of kapiteins en werden, hetzij door deze zelf, hetzij door personen, die zij daartoe aanwezen, beheerd. WEITZEL werd, na terugkomst in Heusden, belast met het beheer der kompagnie waartoe hij behoorde, maar moest later, toen zijn ridmeester haar verkocht aan een jeugdig maar rijk Amsterdammer, zijne administratie overgeven, zonderling genoeg, aan Ds. REYNITZSCH, veldprediker bij het korps.

In 1793 ging het *Corps lichte troupes* uit de dienst van Holland en Westvriesland, over in die der Generaliteit. De huzaren werden nu een afzonderlijk regiment en kregen den naam van *Huzaren van VAN HEECKEREN*. Zij werden uit Heusden verplaatst naar Thiel.

Den 1. Februarij 1793 verklaarde de Fransche Nationale Conventie den oorlog aan den Stadhouder der Vereenigde Nederlanden, en de generaal DUMOURIEZ gaf aan die oorlogsverklaring met de meeste voortvarendheid gevolg. Weldra rukte hij over onze grenzen, en hoewel de Willemstad zich manhaftig verdedigde en Maastricht behouden bleef, gingen Breda, Geertruidenberg en de Klundert verloren. DUMOURIEZ maakte reeds aanstalten om, over de groote rivieren, in Holland te vallen, toen de overwinningen door de Verbondene Mogendheden elders op de Franschen behaald, hem dwongen tot eene rugwaartsche beweging en tot het vereenigen zijner troepen in België. Den 13. Maart verloor hij den slag van Neêrwinden en onderwijl waren ook de Nederlanders tot het offensive overgegaan.

Het Nederlandsche leger stond onder bevel van den Erfprins van Oranje — later Koning WILLEM I — en eene afdeeling daarvan, aangevoerd door FREDERIK van Oranje, 's Prinsen broeder, bezette eene stelling tegenover de rechterflank der nog in Staatsbrabant achter gebleven Franschen. Tot die legerafdeeling behoorden de Huzaren van VAN HEECKEREN, en WEITZEL ging thans voor het eerst aan het werkelijke oorlogsleven deelnemen.

Na twee gevechten te Waspik en een voor Geertruidenberg te hebben bijgewoond, streed hij den 29. Maart te Prinsenhage. Hier ging het vrij scherp toe, en het gevecht werd veroorzaakt door een uitval der Fransche bezetting van Breda, die met 300 man en twee veldstukken eene fouragering ondernam. De jeugdige Prins FREDERIK van Oranje ontving bij die gelegenheid den vuurdoop, en zich met te veel vermetelheid wagende, werd hij midden uit de vijandelijke ruiters door de Huzaren van VAN HEECKEREN ontzet. De Franschen trokken al vechtende in het Liesbosch terug. Daar de avond onderwijl was gevallen liet de Prins de toegangen tot dit bosch bezetten. Den volgenden morgen gaven zij zich krijgsgevangen.

Nadat Breda en Geertruidenberg hadden gekapituleerd rukten de Nederlandsche troepen voorwaarts, om zich bij het leger der Verbondenen aan te sluiten. Prins FREDERIK verliet den 18. April zijn hoofdkwartier (Ginneken) en marscheerde over Kortrijk naar Menen. Hij stelde zijne troepen op achter de Lijs, met een voorpost aan den grooten weg naar Rijssel, en wel ten zuiden van Halluin.

Hier ligt, links van den weg eene hoogte, waarop destijds een windmolen stond; achter dien molen waren de Huzaren van VAN HEECKEREN als uitersten voorpost gelegerd. De kolonel VAN LIJNDEN, die het regiment kommandeerde, had alle reden om te vermoeden dat de Franschen des nachts met hunne patrouilles om hem heen, en derhalve tusschen hem en de hoofdtroep door, trokken. Dit vermoeden werd bij hem allengs tot zekerheid, maar alvorens daartegen maatregelen in het werk te kunnen stellen, diende hij met eenige juistheid te weten, van waar zij kwamen en welken weg zij gingen. Alle patrouilles evenwel en alle verkenningen die hij uitzond keerden zonder eenig berigt terug; het was als of men nog mijlen ver van den vijand was verwijderd. Er is reeds gezegd, dat in dien tijd de kompagniën, en dus bij de ruitery ook de paarden, den eigendom waren van de ridmeesters, en voor deze was derhalve ieder verloren man en ieder verloren paard een bankroet. Voor den eersten moesten zij een nieuwen aanwerven, en voor het laatste bekwamen zij wel is waar schade-loosstelling, maar het moest dan deugdelijk bewezen zijn, dat het verlies een gevolg was geweest der eischen van de dienst. Hieraan waren nog al formaliteiten verbonden, en zoo kwam het

dat het toenmaals gansch geene zeldzaamheid was, dat men zijne manschappen en paarden volgaarne wilde wagen »*les jours de grande bataille*,» maar dat men daarmede zoo zuinig mogelijk was bij allerlei verrigtingen, waarbij men geheel roemloos was blootgesteld aan verliezen, die men slechts met moeite vergoed kon krijgen. De veld- en voorpostendienst behoorde tot die verrigtingen, en het zegevierend eigenbelang bewerkte dat de kolonel VAN LIJNDEN zoo menige vruchteloze verkenning uitzond.

Eens op een morgen, toen hij van een terugkeerend officier weder het oude rapport ontving »geen nieuws!» stampte hij van drift op den grond, en riep uit: »Is er dan niemand die mij kan zeggen waar die duivelsche kerels staan?» — »Ik wel kolonel» — antwoordde daarop de wachtmeester WEITZEL, die juist ordonnance bij den regements-kommandant was, en zeer goed wist waarom men den vijand niet vond. »Gij?» -- sprak de kolonel, en nam hem van het hoofd tot de voeten op. — »Het is goed» — vervolgde hij — »zoek u vrijwilligers.»

In dien tijd deed men veel met vrijwilligers. Het eerste zuiver nationale leger was pas in Frankrijk geboren, en slechts daar, waar de krijgsmagt geheel uit landskinderen bestaat, heeft men regt bij iedereen op evenveel pligtsbesef en toewijding te rekenen.

Den anderen morgen, voor het aanbreken van den dag, begaf WEITZEL zich met zes kloeke ruiters op marsch langs den grooten weg naar Rijssel. Ter weêrszijden van den weg was een breed voetpad, dat weder door eene vrij hooge en digte doornenhaag van het daarneven liggend bouwland was gescheiden. De grond van dat voetpad was niet zeer vast, en reeds in de eerste morgenschemering meende WEITZEL te ontwaren, dat hij meer dan naar gewoonte betreden was geweest. Hij maakte er uit op, dat er welligt kort geleden troepen langs waren gemarscheerd en besloot dus vooreerst op den grooten weg te blijven.

Omstreeks $\frac{5}{4}$ uurs van Halluin, aan gene zijde van Roncq, waar men geen spoor van vijanden ontwaarde, rijst het terrein aanmerkelijk en gaat de weg, gedurende een goed kwartier uurs, over een plateau; aan de andere zijde van het plateau gekomen zijnde, daar waar de weg weder daalt, hield de huzaar die aan de spits reed halt. WEITZEL liet zijn detachement eveneens halt houden en begaf zich in persoon naar die spits. Van daar zag hij aan zijne linkerhand in de vlakke het dorp Tourcoing en be-

speurde in die rigting zeer duidelijk het gellikker van door de zon beschienen wapens. Voor hem, op ruim duizend passen afstands, lag regts van den weg eene herberg, en daar achter zag hij op eene kleine vlakke, het bivouak eener vijandelijke afdeeling.

Naauwlijks had hij den tijd gehad dit een en ander op te merken, of hij was ook reeds door den vijand gezien. De trom werd geroerd, de troep kwam onder de wapenen, en toen WEITZEL zich overtuigd had dat er niet meer stond dan ten hoogsten een sterk bataillon, keerde hij met de zijnen in den draf terug. Hij draafde echter niet verder dan noodig was om zich buiten bereik te stellen der door hem waargenomen infanterie; hij dacht nog altijd aan de sporen van troepenbeweging, die hij des morgens had opgemerkt, en het kwam hem niet onwaarschijnlijk voor, dat hij andermaal op den vijand zou stuiten. Zoodra zijne spits dan ook aan de afhelling van het plateau naar de zijde van Halluin gekomen was, bleef zij weder stilstaan. Van daar kon men den weg in zijne geheele lengte overzien tot aan Roncq, waarvan men nog een groot kwartier uurs verwijderd was. Uit dat dorp ontwikkelde zich eene kolonne troepen, die men als vijandelijke infanterie herkende en wier sterkte op ongeveer 300 man werd begroot.

Goeden raad was hier duur. Voor en achter zich, zoowel als ter regterzijde in Tourcoing, had men den vijand; slechts links van den weg en in de rigting van Werwick, was er kans van ontkomen, maar in ieder geval moest men den grooten weg verlaten, en overal had men die hooge en digte doornenhaag voor zich. Gelukkig had WEITZEL opgemerkt en onthouden, dat er in die haag, ergens tusschen het punt waar hij zich bevond en Roncq, openingen, althans minder digte plaatsen waren, en het kwam er nu slechts op aan die te vinden eer men geheel op den vijand was gestooten. Hij zette zich dus in beweging en ging, in gestrekten draf, schijnbaar op de kolonne der Franschen los. — De vijand, door deze handelwijze misleid en niet wetende wat te onderstellen, hield halt. Dit gaf den huzaren tijd de bewuste plaatsen te bereiken, zich door de haag heen te werken en dwars over het geploegde land, hunnen rid te vervolgen.

De Franschen hadden zoodra niet ontwaard dat zij slechts met enkele ruiters te doen konden hebben, of zij hadden zich ook weder in beweging gesteld, en wierpen thans eene linie tirailleurs

in het bouwland, om de huzaren zoo mogelijk af te snijden. Deze geraakten werkelijk onder het vijandelijk vuur en een hunner paarden werd getroffen. WEITZEL, wetende hoezeer hem dit door den ridmeester-eigenaar ten kwade zou worden geduid, besloot althans het harnachement te redden. Dit werd in allerijl los gesneden en op de andere paarden geworpen; de huzaar steeg bij een zijner kamaraden op en men snelde weder voorwaarts, zoo goed men kon. De kogels floten hen nog herhaaldelijk om de ooren, maar zij wonnen afstand en de vijand gaf eindelijk de vervolging op.

WEITZEL wist dat hij, in N. W. rigting voortmarscherende, op de Lijs moest stuiten en achter die rivier in veiligheid zou zijn. Hij zag in die rigting een torenspits en vernam van landlieden, dat zich daar het niet door den vijand bezette dorp Bousbeek bevond. Bousbeek lag aan de Lijs en er was eene brug over de rivier. WEITZEL begaf er zich heen, schonk aan manschappen en paarden eenige rust, requireerde eene kar voor den gedemonteerden huzaar en zijn zadeltuig, en kwam des namiddags ten vier ure, over Menen en Halluin, weder bij het regiment, waar men hem reeds verloren achtte.

Hij had ter naauwernood zijn rapport aan den kolonel gedaan, of hij werd, nog in diens bijzijn, door den ridmeester wiens paard was doodgeschoten, hevig aangevallen over zijne roekeloosheid. De kolonel evenwel gebood stilte en sprak: »Ik heb u allen uitgezonden, M. H. ! Gij zijt waarschijnlijk allen zeer voorzigtig geweest, maar niemand uwer wist mij iets van den vijand »te berigten. Thans weet ik waar hij staat, en daarmede ben ik »beter gediend dan met al uwe voorzigtigheid!»

WEITZEL bekwam, voor zich en zijne huzaren, eene aanzienlijke gratificatie, eene wijze van beloonen, die thans te regt is afgeschaft, maar toen voor militairen, zelfs van de hoogste rangen, de eenige gebruikelijke was.

Spoedig na deze verkenning hadden de gevechten plaats van Riscanto en Roncq waaraan WEITZEL deelnam. Dat van Roncq (24 Mei) was zeer hardnekkig en duurde den ganschen dag. De Huzaren van VAN HEECKEREN overdekten zich met roem en bemagtigden een vijandelijk stuk geschut.

De krijgskans was der Verbondene Mogendheden zeer gunstig; Valenciennes en Condé waren in hunne handen gevallen. Op

een ander oorlogstoneel was Mentz door de Pruisen hernomen; de Fransche Nationale Conventie liet den eenen overwonnen generaal na den anderen onthoofden, en nam de meest doortastende, maar ook de meest wanhopige besluiten. In stede evenwel van de behaalde voordeelen te vervolgen, door met vereende krachten stoutmoedig in het hart van Frankrijk voorwaarts te dringen, begonnen eenigen der gecoaliseerden hunne eigene belangen, met verwaarloozing der algemeene, te behartigen. Engeland wilde gevolg geven aan een ouden nationalen wensch en zich meester maken van Duinkerken, en Oostenrijk wilde zich weder in het bezit stellen van eenige vroeger aan Frankrijk afgestane plaatsen en o. a. Quesnoi nog hernemen.

Er werd derhalve tot twee belegeringen besloten, en de Nederlandsche krijgsmagt werd zoodanig opgesteld, dat zij de verbinding vormde tusschen de Engelsche voor Duinkerken en de Oostenrijksche voor Quesnoi. De Franschen van hunne zijde poogden de beide laatstgenoemde groote afdeelingen hunner tegenstanders van elkaâr te scheiden, ten einde die zoo mogelijk ieder afzonderlijk te slaan. Zij moesten daartoe de stelling der Nederlanders doorbreken en eene reeks van bloedige gevechten, waaraan WEITZEL deelnam, was hiervan het gevolg.

Behalve de ontmoeting bij Verlingen, die in Augustus plaats had, moet hier vooral worden vermeld de harnekkige strijd op den 9., 10. en 12. September bij Messines gevoerd, en de slag van Werwick den 13. September. In den laatsten boden de Nederlanders, onder Prins FREDERIK van Oranje, met ruim 5000 man, het hoofd aan den generaal HOUCIARD, met 30,000 Franschen. Zij werden niet ondersteund door hunne bondgenooten, hoewel die daartoe in de gelegenheid waren. Prins FREDERIK werd zwaar gewond en zijne troepen moesten het onderspit delven. De Nederlanders voerden hier echter een roemrijken strijd, waaraan de huzaren, volgens getuigenis van alle geschiedschrijvers, een gewichtig deel hadden.

Den 9. October werd Maubeuge door Prins WILLEM van Oranje opgeëischt. Tijdens het insluiten dier vesting was WEITZEL tegenwoordig bij twee ernstige gevechten. Tegenspoeden door de bondgenooten geleden, gaven aanleiding dat het beleg den 17. weder werd opgebroken, nadat nog op den 14. te voren een krachtige uitval der bezetting, door de Nederlanders was afgeslagen.

Hiermede waren de krijgsverrigtingen van het jaar 1793 afge-
loopen; in de eerste dagen van November werden de winterkwartieren betrokken.

Zoo gunstig als de kans des oorlogs in 1793 was geweest voor de Verbondene Mogendheden, zoo ongunstig was zij dit in 1794. Op eenige aanvankelijke voordeelen volgden niets dan tegenspoe-
den, die voor een goed deel kunnen worden toegeschreven aan de houding der Oostenrijkers. Deze niet tot een krachtig offensief kunnende besluiten, werden het moede zulke zware offers te brengen voor het behoud der Zuidelijke Nederlanden, en namen allens maatregelen om dit gedeelte van het toenmalige groote Europesche strijdperk te verlaten.

Voor de Nederlanders begonnen de krijgsverrigtingen met het beleg van Landrecies, dat den 16. April door den Erfprins van Oranje werd aangevangen. De Franschen deden herhaalde pogingen tot het ontzet der vesting, die allen werden verijdeld. Naar aanleiding daarvan had er eene aaneenschakeling van gevechten plaats in en om Walcourt, waaraan de huzaren, waartoe WEITZEL behoorde, krachtig deelnamen (21, 22, 23, 24 en 25 April).

Landrecies gaf zich den 30. April over, maar de Verbondenen bleven helaas rondom die plaats hangen, in stede van voorwaarts te rukken. De Franschen, bemoedigd door de nadering van het Moezel-leger onder JOURDAN, begonnen aanvallend te handelen.

Den 31. Mei hadden zij de door ons bezette vesting Charleroi ingesloten en begonnen zij haar hevig te beschieten. De Erfprins van Oranje rukte op tot haar ontzet, met eene krijgsmagt van 35,000 man, waarbij de Huzaren van VAN HEECKEREN. Den 5. Junij had er voor de stad een gevecht plaats, dat acht uren duurde en waarin de Franschen totaal geslagen en op de vlugt gedreven werden.

Weinige dagen later moest Charleroi andermaal worden gered. De Franschen, sterk 76,000 man, thans aangevoerd door JOURDAN, hadden het op nieuw ingesloten. Den 16. Junij viel de Erfprins van Oranje hem met 35,000 man in vier kolonnes aan. De tweede, aangevoerd door den Oostenrijkschen generaal DE LA-TOUR, telde het regiment huzaren, waarbij WEITZEL diende, onder hare sterkte. Zij nam Heppignies en Wagnie en droeg veel tot het behalen der overwinning bij. De Franschen werden totaal geslagen en verplicht het beleg der vesting op te breken.

De bevelhebber der Verbondenen — de Prins van Coburg — deed weder niets om van de overwinning partij te trekken en haar voor den vijand onherstelbaar te maken. Deze rukte dan ook op nieuw voorwaarts en sloot Charleroi ten derden male in. De Prins van Coburg bleef dralen, maar besloot eindelijk (26 Junij) den vijand aan te tasten. De strijd op dien dag gevoerd is bekend als de veldslag van Fleurus; hij was roemvol voor de Nederlandsche wapenen en WEITZEL nam er, met het regiment waarin hij diende, deel aan. De voordeelen, aanvankelijk door de troepen onder den Erfprins van Oranje behaald, mogten echter niet tot de overwinning leiden. De Prins van Coburg brak het gevecht af op het berigt dat Charleroi zich had overgegeven, een berigt, dat hij, volgens velen, reeds den vorigen dag had ontvangen.

De Oostenrijkers trokken over de Maas naar Duitschland terug; de Erfprins van Oranje over Mons en Halle naar Waterloo.

Het gedeelte van het leger dat, als ligte troepen, bestemd was het geheel te dekken en tegen overvallingen te beveiligen, nam natuurlijk niet den weg van het hoofdkwartier. De Huzaren van VAN HEECKEREN o. a. marscheerden over Binche, Mons, Soignies, Braine-le-Comte, Tubise en Hal. Zij hadden scherpe achterhoedegevechten te leveren te Binche en te Braine-le-Comte. In het laatstgenoemde trof aan WEITZEL het lot, dat hem het paard onder het lijf werd doodgeschoten.

Den 6. Julij woonde hij in diezelfde vlakte van Waterloo, waar 21 jaren later op nog veel grooter schaal gestreden werd, een bloedig gevecht bij. De Nederlanders hielden zich staande, maar toen zij den volgenden dag andermaal met overmagt werden aangevallen, waren zij genoodzaakt op Brussel terug te trekken.

De Franschen bleven meer en meer opdringen; zij hadden op dit oorlogstooneel nu nog slechts de Nederlandsche en Engelsche strijdkrachten voor zich, die verplicht waren hunne achterwaartsche beweging te vervolgen. Den 15. Julij streden de Huzaren van VAN HEECKEREN nog aan het kanaal van Leuven, en den 22. waren zij op den vaderlandschen bodem teruggekeerd.

De huzaren bleven op de voorposten en WEITZEL bevond zich te Rijsbergen, waar men herhaaldelijk door den vijand werd verontrust. Op den 15. en 19. Augustus was hij bij hardnekkige gevechten, waarin de Franschen werden afgewezen. Den 2. October streed hij weder te Sprang in de toenmalige liniën van Breda.

Onderwijl begon de winter in te vallen en nam in buitengewone gestrengheid voortdurend toe. Onze groote rivieren waren geen slagboomen meer voor den vijand, en onze onderwaterzettingen hielden hem niet langer tegen. Den 27. December werden de Nederlanders, in de zoo even genoemde liniën, over het ijs door de Franschen met overmagt aangevallen. De Huzaren van VAN HEECKEREN leden zware verliezen. Zij werden op hun terugtogt naar de Willemstad, met andere troepen van de hoofdmagt afgesneden, omsingeld en zagen zich verplicht te capituleren. Het was voor hen eene grievende gewaarwording toen zij — na in zoo vele gevechten uitgeblonken te hebben — werden ontwapend en, onder belofte van in dezen oorlog niet meer tegen Frankrijk te zullen vechten, hunnen marsch naar Holland te voet vervolgden.

Den 20. Januarij 1795 deed de generaal PICHEGRU, aan het hoofd der Fransche troepen, zijn intogt in Amsterdam; reeds twee dagen te voren had de Erfstadhouder met zijn gezin het land verlaten; de oude republiek der Vereenigde Nederlanden had opgehouden te bestaan, en werd vervangen door de Bataafsche Republiek. Het leger werd op nieuw georganiseerd en de Huzaren van VAN HEECKEREN verkregen den naam van Regiment Bataafsche Huzaren. Zij werden gesteld onder het bevel van den kolonel VON QUAITA en kwamen te Utrecht in garnizoen. WEITZEL werd er den 8. Julij 1795 bij bevorderd tot 2den luitenant en tevens benoemd tot adjudant.

De generaal-majoor VAN BOECOP, tot wiens brigade de huzaren behoorden, getuigde in een rapport van 16 Augustus: »dat zij voor $\frac{2}{3}$ gedeelte bestonden uit schoon uitgelezen volk, uit het regiment van VAN HEECKEREN komende. De geest die onder de huzaren heerscht, is in 't generaal allerbest, voornamelijk onder die van voorheen VAN HEECKEREN.»

Het regiment hield later garnizoen te Haarlem, te Amsterdam en eindelijk te Groningen. Van daar vertrok de staf (dus ook WEITZEL) met vier kompagnieën, in de eerste dagen van Julij 1797, plotseling naar den Helder om te worden ingescheept. Den 17. Julij was alles aan boord. Men weet dat de Fransche regering destijds eene landing in Ierland beoogde en daartoe hulp-troepen, van de Bataafsche Republiek, had geëischt. De onderneming mislukte; de Bataafsche troepen zeilden niet eens uit en

werden den 9. September weder ontscheept. De huzaren keerden naar Groningen terug. Zij bleven daar rustig garnizoen houden tot de landing der Engelschen en Russen in Noord-Holland, in 1799.

Daar men aanvankelijk niet wist op welk gedeelte der kust de vijand het gemunt had, bleef de divisie van den generaal DUMONCEAU, waartoe de huzaren behoorden, voorloopig Groningen en Friesland bezetten. Zoodra de landing echter werkelijk had plaats gehad, moesten zij eensklaps opbreken en kwamen zij den 8. September bij het leger aan. Zij betrokken kantonnementen bij Alkmaar en Heilo.

Reeds den 10. ging de generaal BRUNE, bevelhebber van het Gallo-Bataafsche leger, tot den aanval over. De Engelschen hadden de sterke stelling van *de Zijp* bezet en zouden daaruit verdreven worden. De maatregelen van BRUNE werden echter zeer slecht genomen en de poging mislukte. De huzaren kwamen bij Warmenhuizen in het vuur en verloren drie man en acht paarden.

Nadat ook de Russische landingstroepen ontscheept waren begon de vijand met vereenigde krachten zijne voorwaartsche beweging. Den 19. September viel hij de Gallo-Bataven aan, en aan den zegenrijken strijd, dien dag door ons gevoerd, en onder den naam van slag bij Bergen bekend, hadden de huzaren een loffelijk deel. Zij droegen krachtig bij tot het insluiten der Russen in het dorp Bergen, hetgeen het gevangen nemen van den generaal HERMAN met een goed aantal der zijnen en zeven vaandels ten gevolge had.

Op den 2. October werden de onzen op nieuw door de Anglo-Russen aangevallen en viel de slag bij Alkmaar voor. De huzaren deden, langs het strand bij Egmond aan Zee, eene charge op de Engelsche dragonders en hielpen daardoor het omtrekken van onzen linkervleugel beletten.

De Gallo-Bataven waren tot nog toe ongelukkig geweest; zij waren van de eene stelling op de andere terug getrokken, en stonden op den 6. October geschaard van Wijk aan Zee, over Castricum en Knollendam tot aan Purmerend, van waar zich eene onderwaterzetting uitstreckte, die links tot Knollendam en regts tot Monnikendam reikte. — De Anglo-Russen gingen weder tot den aanval over en de slag van Castricum, die op genoemden dag

werd geleverd, zal den roem der Bataafsche Huzaren in de Nederlandsche krijgsgeschiedenis bestendig in leven houden.

Het dorp Castricum was herhaaldelijk genomen en hernomen en bevond zich tegen zonsondergang in 's vijands handen. »Toen werd het gevecht in en nevens de duinen ten zuidwesten van Castricum onder eene schrikbarende verwarring, door den nederstortenden regen en de vallende duisternis vermeerderd, voortgezet, tot dat een roemrijk wapenfeit van den Bataafschen huzaren-kolonel F. QUAITA de zege, welke reeds voor den vijand scheen te zijn, ten voordeele van de Gallo-Bataven kwam beslissen.

»QUAITA namelijk, die reeds in den voormiddag, door eene gelukkige charge met 130 huzaren, 200 Engelsche dragonders, die van het strand door de duinen gekomen, de troepen van PACHTOD dreigden in den rug te vallen, had overhoop geworpen, had thans de ruiterij, welke hij onder zijne bevelen had, in de duinen derwijze opgesteld, dat het regiment Bataafsche Huzaren eene eerste linie uitmaakte, een regiment Fransche dragonders de tweede en een regiment jagers te paard de derde. In deze stelling had hij de Fransche Infanterie, welke met den vijand slaags was, op zijn regtervleugel voorwaarts van zich. Maar des avonds ten zeven uur zag hij deze Fransche troepen in wanorde terug deinzen, en met zijne ruiters op dezelfde lijn komen, ja die reeds bijna voorbijgedrongen en een allerhagehelijkest oogenblik geboren. Nu doet QUAITA zijne drie regementen ten aanval blazen; de luitenant-kolonel COLLAERT draaft met dezelve den vijand te gemoet; QUAITA zelf wendt zich tot de Fransche infanterie, met luide stem roepende: »La cavallerie charge ne tirez plus! en avant »enfants de la patrie! battez la charge aux bajonnettes! pas de »charge!» De aanval van COLLAERT gelukt volkomen; de Engelsche dragonders worden uit elkander gesabeld en zoeken een goed heen komen in de duisternis; op QUAITA's stem sluit zich de Fransche infanterie weder te zamen en rukt voorwaarts met geveld geweer; Castricum wordt nu weder hernomen — de nacht maakt een einde aan den strijd, maar de overwinning is behaald.» (1)

WEITZEL werd, in het rapport van den kolonel QUAITA over dien dag, met lof vermeld. (1)

De generaal DUMONCEAU schreef in een verslag van 1. Novem-

(1) BOSSCHA, Heldendaden te land. Dl. 3, blz. 224 e. v.

ber: »Het regiment huzaren heeft zich zeer gedistingueerd den 2. en 6. October, maar voornamelijk in de bataille van Castricum. Men zou misschien niet het geringste aan de waarheid te kort doen, wanneer men beweerde, dat dit regiment alleen, dien dag in ons voordeel heeft beslist. De generaal VAN DAMME zou hiervan de getuigenis kunnen geven — er heerscht bij dit regiment een civismus, een ijver en liefde tot de dienst, die alles overtreft en die volkomen beantwoordt aan de intelligentie van zijne waardige chefs.» (1)

Men weet dat de slag van Castricum het capituleren der Anglo-Russen en het ontruimen van Noord-Holland ten gevolge had.

Het regiment verloor in dien veldtocht aan gesneuvelden: een officier, 2 huzaren en 15 paarden; aan gewonden: twee officieren, 22 huzaren en 9 paarden; en aan vermisten: 15 huzaren en evenveel paarden.

Het Bataafsche leger keerde grootendeels naar zijne vorige garnizoenen terug, en WEITZEL kwam andermaal te Groningen in bezetting.

Van korten duur was de rust, die hij daar mogt genieten. Reeds in den zomer van 1800 werd eene Bataafsche legerafdeeling, aangevoerd door den generaal DUMONCEAU, toegevoegd aan de troepen onder bevel van den generaal AUGEREAU, ten einde deel te nemen aan den oorlog, die door de Franschen in Duitschland werd gevoerd. Twee escadrons huzaren (vier kompagnien) waren aangewezen om tot die legerafdeeling te behooren. Aan hun hoofd was geplaatst de luitenant-kolonel COLLAERT; WEITZEL was er bij ingedeeld als 2de luitenant-adjutant.

Den 18. Julij marscheerde men af uit het kamp bij Eindhoven, waar het legerkorps van AUGEREAU zich had verzameld.

Den 24. November stonden de huzaren, na vele marschen en contra-marschen, met het 4de bataillon jagers der Bataafsche armee voor Asschaffenburg. Des namiddags om 4 uur werden zij uit die stad door de Oostenrijkers onverwacht aangevallen. De jagers stonden dien aanval onverschrokken door, en de luitenant-kolonel COLLAERT wierp met de huzaren in eene driemaal herhaalde charge den vijand terug. Deze werd door de huzaren

(1) VAN SYPESTEIJN, Geschiedenis der huzaren enz., blz. 39.

hevig vervolgd en zag zich verpligt Asschaffenburg te ontruimen. De luitenant-kolonel COLLAERT werd aan de zijde van WEITZEL door twee gewerschoten zwaar gewond.

De generaal AUGEREAU schreef den volgenden dag aan den zich elders bevindenden generaal DUMONCEAU :

»C'est avec bien du plaisir mon cher général, que je vous annonce que les deux escadrons de hussards Bataves, ainsi que les chasseurs du 4^{me} bataillon ont fait des merveilles hier, ils ont combattu contre 1800 hommes et ont obligé l'ennemi de rentrer à Asschaffembourg.

»J'ai temoigné aux troupes qui se sont trouvés à l'action toute ma reconnaissance et ma satisfaction en attendant que les deux gouvernements alliés le fassent respectivement.»

Op den 6. December werd aan de huzaren, door den Agent (Minister) van Oorlog der Bataafsche Republiek, de tevredenheid van het Hooge Bestuur kenbaar gemaakt.

Inmiddels hadden zij den 2. December weder aan een belangrijk gevecht deel genomen. Bij Klooster Eberach dreven zij 1200 Oostenrijkers voor zich uit, en den volgenden dag in het gevecht van Burg Eberach droegen zij tot de overwinning bij door den linkervleugel des vijands om te trekken. Den 5. December streden zij weder bij Bamberg, en in de rapporten over deze gevechten werd WEITZEL speciaal genoemd als zich bijzonder te hebben onderscheiden. (1)

Den 18. December was hij tegenwoordig bij den slag van Neurenberg. De Bataafsche Huzaren waren bij de voorhoede en geraakten tusschen Gräfenberg en Hippoltstein in eene hinderlaag, waaruit zij slechts ontkwamen door het beleid van den kolonel QUITA, die even eens te velde was, ofschoon hij er niet bijzonder met het bevel over de huzaren was belast.

Na den slag bij Neurenberg woonde WEITZEL nog eenige scherpe gevechten bij, als: twee bij Neukirchen, een bij Esschenau en een bij Beijersdorf, alles nabij Neurenburg gelegen.

Den 25. December sloot de generaal MOREAU, bevelhebber der Fransche strijdkrachten, een wapenstilstand met de Oostenrijkers, die gevolgd werd door den vrede van Luneville, op 9. Februarij 1801.

(1) VAN SYPESTEIJN, Geschiedenis der huzaren enz., blz. 55.

De huzaren keerden weinig tijds later naar Nederland terug. Van Wertheim gingen zij den 27. Maart over Frankfort, Coblenz en Keulen naar Nijmegen, waar zij den 19. April aankwamen. Later werden zij te Zutphen en Deventer in garnizoen gelegd. Zij hadden gedurende den veldtocht verloren: aan gesneuvelden 3 man en 24 paarden; aan gewonden: 9 man en 14 paarden; aan krijgsgevangenen: 14 man, en aan vermisten: 21 paarden.

Den 14. Maart 1804 werd WEITZEL bevorderd tot 1sten luitenant; hij had intusschen nog garnizoen gehouden te Amsterdam en te Haarlem en betrok in genoemd jaar, met het regiment waartoe hij behoorde, het legerkamp bij Zeist. Dit kamp — onder den Franschen generaal, later Maarschalk MARMONT — heeft eenige vermaardheid gekregen. Het duurde tot laat in het najaar, en de troepen die er lagen hebben het vereeuwigd, door het opwerpen eener aarden piramide, die nog ten huidigen dage zichtbaar is. Ieder militair, van welken rang ook, in het kamp aanwezig, moest er aan arbeiden, en eene perkamenten rol, hunne namen vermeldende, werd in een looden omhulzel op den bodem der piramide neder gelegd.

In het jaar 1805 bevond het regiment zich andermaal in het kamp bij Zeist. Toen de Gallo-Bataafsche legerafdeeling werd zamengesteld, die bestemd was deel te nemen aan de krijgsverrigtingen, destijds door NAPOLEON tegen Engeland beraamd, werden er twee escadrons Bataafsche Huzaren — waarbij dat waarin WEITZEL diende — aan toegevoegd. Den 30. Julij verliet men het kamp, om den 7. Augustus aan den Helder te worden ingescheept.

Dit was dus de tweede keer dat de Bataafsche Huzaren aan eene overzeesche expeditie zouden deelnemen, maar ook ditmaal beantwoorde de uitkomst niet aan hunne verwachtingen, en was hunne eindbestemming eene geheel andere dan zij hadden vermoed. De ontzettende krijgsmagt, door NAPOLEON langs de oevers der zee verzameld, kreeg plotseling bevel zich naar Duitschland te begeven, en bewerkte daar de voor zijne wapenen zoo luisterrijke ontkenning van Ulm, en de schitterende overwinning van Austerlitz.

De huzaren werden den 2. September ontscheept; na een marsch, die uit den aard der zaak langdurig en vermoeijend moest

zijn, stonden zij den 12. October te Augsburg in den rug der Oostenrijkers.

Men weet dat het te Ulm besliste pleit minder werd uitgewezen door gevechten en veldslagen, dan wel door kunstig beraamde en met spoed uitgevoerde troepen-bewegingen. De Oostenrijkers werden te Ulm, omsingeld en ingesloten, en de Bataafsche Huzaren waren er getuigen van, dat de generaal MACK, op den 20. October, met 12 generaals, 25000 man en 60 bespannen vuurmonden de wapens voor den Keizer der Franschen nederlegde.

Nadat het leger der Oostenrijkers vernietigd was, begon NAPOLEON terstond een nieuwen veldtogt tegen hunne bondgenooten, de Russen, die reeds in aantogt waren. — De huzaren behoorden tot het legerkorps van den generaal MARMONT en gingen daarmede naar Stiermarken, om het hoofd te bieden vooral aan het leger van den Aartshertog KAREL, dat uit Italië naar Duitschland op weg was. Bij Wildon, ten zuiden van Grätz, woonden zij een bloedig en overwinnend gevecht bij, dat aan den generaal MARMONT eene groote menigte krijgsgevangenen verschafte. Deze had zich reeds in beweging gesteld, om den Aartshertog zelf te gaan aanvallen, toen hem het berigt gewerd van den wapenstilstand, na den slag van Austerlitz gesloten (op 6 December). Hij keerde dien ten gevolge weder naar Stiermarken terug.

Daar het korps van MARMONT, na den vrede van Presburg (25 December), niet bestemd werd om naar Holland terug te keeren, werden de Bataafsche troepen, die er toe behoorden, er van gescheiden. Zij vereenigden zich in den aanvang van Februarij 1806 aan den Lahn, met hunne landgenooten, die onder de bevelen van den generaal DUMONCEAU elders hadden gestreden. — In Maart kwamen zij op den vaderlandschen bodem terug, en den 27. dier maand bevond WEITZEL zich te Zutphen in garnizoen.

Den 23. Junij 1806 deed LOUIS NAPOLEON BONAPARTE zijne intrede in den Haag, als Koning van Holland. Reeds den 18. Julij daaraanvolgende verscheen er een decreet betreffende de reorganisatie van het leger. Het hield o. a. in, dat de ruitery voortaan zou bestaan uit drie regementen, waarvan twee huzaren. Het regiment Bataafsche Huzaren bekwam N°. 2.

Nog niet lang was het geleden dat Koning LOUIS de regering had aanvaard, of hij zag zich verpligt een gedeelte van zijn leger

ter beschikking te stellen van zijnen Keizerlijken broeder, die met Pruissen in oorlog was.

De Koning zelf aanvaardde het bevel er over, en twee escadrons van het 2de Regiment Huzaren maakten er deel van. WEITZEL behoorde er toe. De loop der krijgsverrigtingen bragt de Hollanders in Westfalen en gelijk bekend is — in de maand November — voor Hamelen. Daár deden de huzaren, onder de oogen des Konings, in een voorpostengevecht met de Pruissen, eene charge, waarbij zij hunnen ouden roem handhaafden.

Den 11. December werd WEITZEL benoemd tot ridmeester bij het Regiment Ruitery der Garde, en hij moest dien ten gevolge het oorlogstooneel verlaten en zich naar 's Hage begeven.

Hoezeer hij de onderscheiding eener plaatsing bij de Garde, die hem te gelijk met zijne bevordering ten deel viel, op zeer hoogen prijs schatte, verliet hij toch met leedwezen het oorlogstooneel en vooral het regiment, waarbij hij nu haast twintig jaren had gediend. Sedert zijne oprigting had hij er toe behoord; op tal van slagvelden had hij zijnen standaard gevolgd; tot al zijne menigvuldige roemrijke daden had hij bijdragen; het regiment was hem lief geworden; het bestond voor hem schier geheel uit oude vrienden en dierbare wapenbroeders, die hij thans allen moest vaarwel zeggen. Geen wonder dat hij met zeer gemengde aandoeningen naar Nederland terug reisde.

Onder de korte regering van Koning LOUIS NAPOLEON hadden er talrijke veranderingen plaats in de organisatie van het leger, en vooral in die der Garde. Eensdeels waren zij het gevolg van 's Konings bekende wispelturigheid, en anderdeels van ondoordachte handelingen, die de zaken menigmaal op een te kostbaren voet deed schoeijen, zoodat men er later op terug moest komen.

De Garde te paard bestond aanvankelijk uit 5 escadrons, waarvan 2 kurassiers en 3 huzaren. WEITZEL kwam bij de huzaren. In het begin van 1807 werd deze Garde gebragt op twee regimenten, t. w. een huzaren en een kurassiers, maar nog in hetzelfde jaar moest zij weder worden verminderd tot op een regiment. De hoog oploopende uitgaven waren daarvan oorzaak, zijnde de tractementen en soldijën destijds bij de Garde aanzienlijk hooger dan bij de overige korpsen van het leger. WEITZEL moest daardoor de Garde weder verlaten, en kwam (15 Octo-

ber 1807) bij het 3de Regiment Huzaren. Dit regiment was onder het bestuur van den Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK, geweest het 2de Dragonders en nog vroeger het regiment Bataafsche Dragonders. Het was in 1795 gevormd uit de vroegere regementen dragonders van VAN BYLANDT en van HESSEN-CASSEL. Gelijk wij later zien zullen werd het, tijdens zijn verblijf in Spanje, en wegens zijne roemrijke verrigtingen aldaar, in de Koninklijke Garde opgenomen. De Koning vond nog goed het, den 24. November 1809, tot kurassiers te verklaren, maar aan die verandering is nimmer gevolg gegeven.

Den 21. Mei 1807 genoot WEITZEL de onderscheiding van benoemd te worden tot ridder der orde van de Unie.

In de lente en in den voorzomer van 1808 bevond WEITZEL zich in Noord-Holland, tot het verrigten van diensten, die wel veel vermoeijenis en inspanning te weeg bragten, maar alles behalve aangenaam waren. Het bewaken der kusten tot het handhaven van NAPOLEON's Continentaal-stelsel, was de taak waarmede een gedeelte van het leger was belast. Weldra echter kreeg hij eene andere bestemming.

Op aanzoek van Keizer NAPOLEON werd er eene brigade Hollandsche troepen naar Spanje gezonden om hem te ondersteunen in den oorlog dien hij daar voerde. De brigade werd gesteld onder de bevelen van den generaal-majoor CHASSÉ, en het 3de Regiment Huzaren werd er bij ingedeeld

Den 4. September was de brigade marschvaardig en zij ging over Gend, Kortrijk, Arras en Amiens aanvankelijk naar St. Denis, waar zij den 25., in de laan van Neuilly, voor de Koningin van Holland defileerde. Den volgenden dag werd zij door den Keizer nabij St.-Cloud in oogenschouw genomen. Het depôt der huzaren werd te Versailles geplaatst, en de marsch ging vervolgens over le Mans, Niort en Bordeaux naar Bayonne, waar men den 24. October binnen rukte.

WEITZEL ging thans weder eene reeks van gevechten en veldslagen te gemoet, waarin meestal hardnekkig werd gestreden, maar die niettemin dezen oorlog minder gevaarlijk en bloedig maakten, dan de gloeiende vaderlandsliefde, die de Spanjaarden hunnen geboortegrond deed verdedigen met eene geestdrift en eene volharding, die wel geëvenaard, maar nimmer overtroffen zijn.

Gewoonlijk is men in den oorlog veilig en kan men zich eenige rust en gemak gunnen, wanneer men buiten het bereik is der geregelde strijdkrachten. Hier was het evenwel niet alzoo; iedere Spanjaard was de vijand der Franschen, of van hunne bondgenooten, en geen hunner verzuimde de gelegenheid om, hetzij afzonderlijk, hetzij met anderen tot Guerilla-benden⁽¹⁾ vereenigd, den indringer te schaden. Bestendig moest men dan ook op zijne hoede wezen, en zelfs met de grootste waakzaamheid en inspanning, ontkwam men niet altijd aan verrassing en overvalling.

De oorlog in Spanje was een der afmattendste die immer zijn gevoerd, en het verhaal der geordende ontmoetingen van de wederzijdsche legers — waartoe niet alleen de geschiedschrijver, maar ook de biograaf zich moet bepalen — geeft maar schaars een denkbeeld van de gevaren die hij opleverde.

Den 29. bereikten de huzaren Durango, over St.-Jean de Luz, Yrun, Toloza en Bergara.

Reeds den 30. October had de slag bij Durango plaats, die ten voordeele der Franschen eindigde, en waaraan de huzaren deel namen.

Weinig dagen later streden zij te Miravalles, bij den opmarsch der troepen waarmede de Maarschalk LEFÈVRE — onder wiens bevelen ook de Hollandsche ruitery stond — den 8. November zijne overwinning bij Valmaseda behaalde.

Door den voorspoed op dit en op andere gedeelten van het Spaansche oorlogstooneel behaald, konden de Franschen meer en meer voorwaarts rukken, en gelukte het hun Keizer de hoofdstad Madrid op den 4. December andermaal te nemen.

In het begin van Januarij 1809 stonden de huzaren te Valladolid; den 6. — op een togt tegen de opgestane bevolkingen — kwamen zij te Toro, waar men hen zonder tegenstand liet binnen rukken. In de naauwe straten der stad werden zij evenwel plotsling door geweervuur uit de huizen bestookt. De kolonel VAN GOES met twee trompetters werden aan het hoofd des regements gewond; een officier van gezondheid werd aan des kolonels zijde doodgeschoten.

Na eenigen tijd tot de bezetting van Madrid behoord te heb-

⁽¹⁾ *Guerilla* is het verkleinwoord van het Spaansche *Guerra*, oorlog. De Guerilla-oorlog was dus de oorlog in het klein of met kleine benden. Zij die er deel aan namen, werden door de Spanjaarden *Guerilleros*, maar door anderen ten onrechte ook wel *Guerilla's* genoemd.

ben, gingen de huzaren, in de tweede helft van Februarij, weder op marsch naar het zuiden.

Zij waren inmiddels overgegaan bij het legerkorps van den generaal SÉBASTIANI, en hielpen daar de divisie ruitery vormen, aangevoerd door den generaal DYON. Deze divisie bestond, behalve uit het regiment Hollandsche huzaren, uit een regiment Poolsche lanciers en twee regementen Fransche dragonders.

De generaal SÉBASTIANI rigtte zijne beweging over Fuente el fresno naar Ciudad Réal. Bij eerstgenoemde plaats hadden de huzaren eene bloedige ontmoeting met den vijand en in den slag van Ciudad Réal, op den 27. Maart, overdekten zij zich met roem. Uitstekend was de dapperheid in deze actie door het regiment huzaren aan den dag gelegd. De kolonel RÖEST VAN ALKEMADE, die den gewonden kolonel VAN GOES had vervangen, een vijandelijken troep van misschien 3000 man voetvolk voor zich ziende, stelt zich aan het hoofd van een escadron van zijn regiment — gekommandeerd door den ridmeester WEITZEL — en 150 man lanciers, en doet daarmede eene charge. De kolonel wordt ernstig gewond en door zijn paard, dat hij niet langer meester is, onder den vijand gevoerd. De trompetter-majoor en de adjudant-majoor ijlen hem na en redden hem. Het bevel was nu van zelf op WEITZEL overgegaan. Deze vervolgt de charge, brengt haar ten einde en geleid zijne ruiters terug, toen de vijand zich wel in wanorde en met groot verlies, maar toch nog tijdig genoeg om eene totale vernietiging te ontgaan, in een nabijzijnd Olijfbosch had geworpen, waar hij, op zijne beurt, voor de ruitery gevaarlijk kon worden. (1)

Ook nog op een ander gedeelte van het slagveld heeft WEITZEL zich dien dag dapper gekweten. (2)

Toen men den anderen dag den vijand vervolgde, had er bij Santa Cruz op nieuw een gevecht plaats, waarin de huzaren den roem handhaafden, dien zij bij Ciudad Réal hadden ingeogst.

Koning LOUIS NAPOLEON schrijft in zijne *Documents historiques*: »Le 29 Mars le général SÉBASTIANI défit complètement les Espagnols près de Ciudad Réal, et les dispersa au dela de la Sierra Morena. Dans cette bataille les hussards hollandais, chargèrent

(1) BOSSCHA verhaalt, in zijne *Neerlands Heldendaden te land*, 3^{de} deel, blz. 336 e. v., deze gebeurtenis niet volkomen gelijk zij heeft plaats gehad.

(2) BOSSCHA als boven.

l'infanterie espagnole avec une rare intrépidité, et avec le plus grand succès. Parmi les officiers qui s'y distinguèrent le plus, on compta le colonel ROEST, le capitaine WEITZEL, etc. Le général SÉBASTIANI écrivit au Roi sur cette affaire dans les termes suivans :

»Je me crois obligé de rendre compte à V. M. de la conduite »brillante de ses hussards. Leur conduite aux affaires »qui viennent d'avoir lieu le 27 de ce mois à Ciudad Réal et le 28 »à Santa-Cruz, les immortalise. Le courage qu'ils ont déployé, »les services qu'ils ont rendus, dans ces journées, ont été appré- »ciés par toute l'armée, et particulièrement par moi."

»Ce régiment reçut en récompense le titre de hussards de la garde; on lui permit de porter le chiffre L., comme distinction ou lieu du numéro du régiment". (1)

Bij het verder nazetten van den vijand, hadden de huzaren nog een gevecht te leveren te El Viso aan den voet der Sierra Morena.

In Mei stond de ruiters-divisie van den generaal DYON op de voorposten aan de Guadiana. De Hollandsche huzaren waren te Val de Penas en werden daar den 20. zóó hevig aangevallen, dat zij tot aan het klooster La Consolacion werden teruggeworpen. Zij hernamen echter het offensive en dreven den vijand op hunne beurt voor zich uit tot El Castelar de Sanct Jago, waar hij stand hield en met de huzaren eene bloedige ontmoeting had, die met zijnen terugtogt over de Sierra Morena eindigde. De huzaren begaven zich den volgenden dag weder achterwaarts, om hunne vorige stelling bij Val de Penas te hernemen.

Op dien dag viel er eene épisode voor, die reeds elders is verhaald, maar waarvan de mededeeling hier zoo geheel op hare plaats is, dat ik haar zal laten volgen, nagenoeg gelijk zij vroeger, door mij, werd beschreven. (2)

»De schoone Provincia de la Mancha, het Vaderland van den dapperen en hooghartigen DON QUICHOT, was het tooneel des oorlogs. Onze huzaren vonden er echter wel andere vijanden te bestrijden dan windmolens of kudden schapen, en wanneer de geregelde benden hen al met rust lieten, dan hadden zij het nog

(1) Documents historiques etc. par LOUIS BONAPARTE, ex-Roi de Hollande, tome 3, pag. 67 e. s.

(2) Zie: *Milit. Spectator*, 2^{de} Serie, 1^{ste} deel, blz 30 e. v.

altijd te kwaad met de ontelbare guerilleros. De Spanjaarden van die dagen waren vrij wat minder goedhartig dan SANCHO PANZA, zaliger gedachtenis, en man voor man waren zij hunne tegenstanders.

Den dag vóór dien, waarvan ik spreek, had men bij El Castelar de Sanct Jago bloedig gestreden, en thans was het den geheelen voormiddag berg op, berg af gegaan. De heerlijke landstreek waarin men rondzwierf, in vroeger eeuwen door de dichters als de zetel van het reinste geluk bezongen, begon er zoo van lieverlede allerakeligst uit te zien. Er dartelden reeds lang geene schoone nymphen meer over het mollige gras, en hierbij kwamen zoowel de huzaren als hunne paarden te kort, de eersten om de nymphen en de laatsten om het gras. Deze arme schepsels — ik bedoel de viervoetige — kregen dan ook allengs bijzonder veel gelijkenis op de schrale Ronzinante, het edele strijdros van den ridder der droevige figuur. Ook voor de ruiters was het aanhoudend vastendag, want hunne noordsche magen konden zich maar slecht gewennen aan de dunne Olla's, waarmede de sobere Spanjaarden zich tevreden stelden.

Het was een warme dag, zoo als men die in Spanje hebben kan. De zon had haren hoogsten stand bereikt en begon langzamerhand weder naar de westerkim af te zakken. De marsch was vermoeijend, geen défilé kon men doortrekken, geen boschje voorbijgaan of er vielen schoten. Vrouw BRIÈRE — vóór hare in dienst-treding eene knappe Noordbrabantsche meid, thans de vrouw van den hoefsmid en marketentster der kompagnie van WEITZEL — had het schrikkelijk druk gehad. Op haren vluggen doch gehoorzamen muilezel gezeten, was zij dan hier, dan daar. Zij was sluw en moedig; het was haar niet onbekend, dat eene vrouw verschoond wordt, dáár waar mannen geene genade vinden, en hierop steunende, vond zij steeds middel om haren voorraad te vernieuwen. Menigmaal echter waagde zij daar meer bij dan haar leven, want eene knappe zoetelaarster was soms een welkome buit voor de dierlijke onbeschofftheid der guerilleros. En men geloove niet dat zooveel moed en zooveel toewijding slechts uit hoop op winst werd ten toon gespreid: o neen, het leger in Spanje had dikwijls geldgebrek, de soldij werd zeer ongeregeld of wel in het geheel niet uitbetaald. De zoetelaarster kent hare taak, zij gevoelt hare roeping en gehoorzaamt er aan zonder morren. De huzaren had-

den hume botta's (1) reeds sedert lang ledig aan den zadel hangen, geen lafenis was er te bekomen, dan bij vrouw BRIÈRE, en vrouw BRIÈRE rende vooruit en weer achterwaarts, zoolang zij wat te tappen en te schenken had.

De zon brande geweldig; men daalt af in eene vlakte, men avanceert al meer en meer, eindelijk komt het bevel tot halt houden; hier zal men den nacht doorbrengen. Het bivak wordt ingerigt; ieder helpt zich zoo goed hij kan.

Vrouw BRIÈRE zal dan ook de welverdiende rust smaken, groote droppels zweet parelen op haar voorhoofd; hoe moet zich eene zwakke vrouw gevoelen, dáár waar dikwerf de krachten van mannen en paarden te kort schieten.

Nauwelijks is zij een weinig tot verhaal gekomen, of zij verneemt dat haar ridmeester ziek geworden is en in eene gloeiende koorts daarneder ligt. Zonder te wachten tot hare hulp wordt ingeroepen, ijlt zij naar den kranke. Zij vindt hem op een mantel uitgestrekt, verteerd door een brandenden dorst, en smachtende naar een teug waters. Doch waar het te vinden? Gindsche beek, die zijn troebel nat langzaam liet afvloeijen, is geheel droog geworden, sedert men er de dorstende paarden aan heeft gedrenkt. Wel is er in de nabijheid nog een plas, maar duizende insekten leven en bewegen er zich in, en dit vocht, dat een dier versmaadt, kan men toch geen zieke voorzetten. Maar de zoetelaarster vereenigt in zich vrouwelijke zachtmoedigheid met beradene tegenwoordigheid van geest, zij laat niet zoo ligt het hoofd hangen. Vrouw BRIÈRE slaat de oogen in het rond en haar besluit is genomen.

Zij grijpt eene botta, werpt zich te paard en rent naar den plas om het noodige water te scheppen. Pas echter heeft zij het bekomen of er vallen schoten uit een nabij gelegen boschje, zij duikt neder; men waant haar reeds verloren; eenige huzaren snellen er heen, maar eer zij haar kunnen bereiken, zit zij weder te paard en jaagt zij terug zonder haar botta te vergeten. Eene natuurlijke neiging had haar slechts doen bukken om zich voor de kogels te beveiligen, maar toen er geene schoten meer volgden, had zij zich den tijd ten nutte gemaakt, dien de vijand behoefde om te herladen, en was weldra weder in het bivak.

(1) Eene botta is een lederen zak, waarin men in Spanje wijn en andere dranken bewaart. Er zijn er van verschillende grootte. Sommigen kunnen drie à vier flesschen bevatten.

De plaats waar men zich bevindt is een afgemaaid garsteveld; in allerijl zoekt zij eenige overgebleven aren bij elkander, wrijft die uit in de hand, maakt vuur van de stoppels, roostert de verkregen korrels op eene gevondene potscherf, filtreert het water door een doek, kookt het in een veldketel, en weldra heeft zij voor den zieke uit deze bestanddeelen eene soort van koffij bereid, die hem als balsem over de drooge lippen vloot, en hem beter smaakte dan immer de keurigste drank had gedaan. De getrouwste vriend had misschien gaarne nog veel grooter levensgevaar willen loopen voor den kranke, doch eene maar al te dikwerf miskende soldatenvrouw wist ter regter tijd de regte middelen te kiezen om zijn lijden dragelijk te maken. Zij deed dit zonder ijdele praal, zonder er zich later op te verhoovaardigen.

Vrouw BRIÈRE is in hoogen ouderdom te 's Bosch gestorven; gelijk vele oude soldaten, had zij geene schatten maar wel lauweren en ligchaams-gebreken vergaard. Uit Rusland bragt zij een bevrozen been mede. Op haar ouden dag ging zij trouw naar de mis en sprak zij gaarne over hare campagnes." (1)

De ruiter-divisie van den generaal DYON, die toen in alles niet meer dan 1000 paarden telde, bleef een geruimen tijd te Val de Penas staan. Zij was met de voorpostendienst belast, en had vooral hare opmerkzaamheid te vestigen op dat gedeelte van het terrein, dat zich naar de zijde van Villa Nueva de los Infantes uitstrekt. Bij Val de Penas was de bodem nog slechts zacht heuvelachtig, maar verder voorwaarts werden de heuvelen van lieverlederen steiler, tot men eindelijk geheel in het gebergte kwam. Als veiligheids-maatregel werden de troepen des avonds onder de wapenen geroepen, de vedetten werden digter bij getrokken; tegen den morgen werden naar alle zijden detachementen op verkenning gezonden, en wanneer deze zonder nieuws terug kwamen, ging de troep weder naar zijne kwartieren en werden de vedetten weder vooruit geschoven.

(1) JOHANNA MARIA PIERSON, wed. JEAN BRIÈRE, had gediend bij de Bataafsche Dragonders, later 2^{de} Regiment Dragonders, nog later 3^{de} Regiment Hollandsche Huzaren, vervolgens Garde-Huzaren van den Koning van Holland en eindelijk Cheval-leger Lanciers der Keizerlijke garde. Als markttenster had zij de navolgende veldtogten mede gemaakt: die van 1808 en 1809 in Spanje; van 1812 in Rusland; van 1813 in Saksen, en van 1814 in Brabant.

Eens had de generaal goed gevonden eene bijzondere sterke verkenning uit te zenden, in de rigting van het genoemde Villa Nueva de los Infantes. Zij bestond uit een officier en 25 ruiters van ieder der vier regementen, die zijne divisie vormden, en dus in het geheel uit vier officieren en 100 ruiters, alles onder de bevelen van den ridmeester WEITZEL.

De weg, waarover men zich bewoog, bestond uit eene roode aardsoort, die door langdurige droogte als in asch veranderd was, en waarin menschen noch paarden schier eenig spoor achterlieten.

Halverweg Villa Nueva de los Infantes lag een gehucht, dat men bereikte zonder iets van den vijand te hebben ontwaard. Men vond er eene bron en de officieren stelden aan den ridmeester voor er de paarden te laten drinken. Deze had in hooge mate de eigenschappen, en men kan wel zeggen het instinct, dat den militair geschikt maakt tot het goed uitvoeren van de veld- en veiligheidsdienst. Hij had reeds zijne toestemming gegeven, maar zelf de drinkplaats genaderd zijnde, meende hij in de eerste morgenschemering natte plekken op den grond rondom de bron te zien. Hij steeg af, overtuigde zich dat hij goed had gezien, en merkte zelf in die natte plekken zeer duidelijk de afdruksels van paardenhoeven op. Men was reeds afgezeten, maar begrijpende dat men mogelijk den vijand zeer nabij zich had, liet hij terstond weder opstijgen en den marsch vervolgen. Buiten het gehucht gekomen zag men inderdaad een vijandelijk ruiter-detachement voor zich. WEITZEL liet terstond halt houden, maar ontwaardde al zeer spoedig, dat hij wederkeerig door de Spanjaarden was gezien. Zij waren meer dan dubbel zoo sterk als hij, en daar hij niet was uitgezonden om te vechten, besloot hij den terugtogt aan te nemen. Hij deed dit bedaard, aanvankelijk in den stap, maar ziende dat hij vervolgd werd ging hij over in den korten en eindelijk in den gestrekten draf.

Niettemin wonnen de Spanjaarden voortdurend grond en kwamen zij hem al nader en nader. WEITZEL begon in te zien, dat hij hen niet kon ontkomen en dat het zaak werd, gelijk men zegt, *de payer d'audace*. Hij wist dat hij meer achterwaarts — thans voor zich — op zijn linkerhand een weg zou vinden, die over een tamelijk hoogen heuvel voerde langs een versterkt klooster, dat door een bataillon Fransche infanterie en twee stukken geschut was bezet. De troep waartoe hij behoorde, kon hij met zulk eene

overmagt op de hielen niet bereiken, maar dat klooster misschien wel, en ook daar zou hij in veiligheid zijn.

Hij besloot dus nabij dien zijweg en achter een bogt van den weg, waarop hij zich bevond, halt en achterwaarts front te maken, den vijand door eene kloeke charge zoo mogelijk te verrassen, op deze wijze eenigen voorsprong te winnen, en den heuvel over naar het klooster te ijlen.

Zoo gezegd, zoo gedaan. In eene korte aanspraak werd op de noodzakelijkheid gewezen, van den vijand terug te werpen en in verwarring te brengen. Met den dood werd bedreigd, een ieder die na het slagen van den aanval, het zou wagen tot het maken van buit over te gaan.

De charge gelukte; de Spanjaarden werden inderdaad verrast en teruggeslagen. WEITZEL besteedde den gewonnen tijd uitstekend, maar de vijanden herzamelden zich weldra en hervatten de vervolging met nadruk. Onderwijl werd het evenwel geheel dag, en toen het versterkte klooster in de verte zichtbaar werd, hielden zij af.

In de stelling bij Val de Penas, waren de overige verkennings-troepen reeds lang teruggekeerd, toen men nog te vergeefs op WEITZEL en de zijnen wachte. De zon stond reeds hoog aan den hemel en men gaf de hoop geheel op van hem weder te zien. »Celui là est perdu — zei de generaal DYON — c'est un fâcheux événement,» en dit zou het geweest zijn als zijn vermoeden waarheid was geworden, want 100 ruiters en 4 officieren had een zwaar verlies uitgemaakt, gezwegen nog van de verdiensten des aanvoerders.

Het rapport over dit, naar men meende, zoo noodlottige voorval, was reeds naar den generaal SÉBASTIANI verzonden, toen WEITZEL met zijn detachement kwam opdagen. Zijn geheele verlies bestond in de chacot van een huzaar, die den eigenaar, door een overigens mislukten sabelhouw, van het hoofd was geslagen.

De vreugde was te Val de Penas groot en de welverdiende loftuizingen bleven niet achter.

De krijgskans keerde ten nadeele der Franschen, en hunne legers moesten in den omtrek van Madrid worden zamengetrokken, om de hoofdstad te beveiligen tegen den overmagtigen vijand. Den 13. Junij brak het korps van den generaal SÉBASTIANI op, uit

zijne verschillende stellingen in de Provincia de la Mancha. »Meer dan vijf weken verliepen er, in langdurige en vermoeijende marschen, bij de zwaarste zomerhitte volbragt, tot zóó groote verzwakking der troepen, dat de Spanjaarden de maanden Junij en Julij des jaars 1809 hunne *beste generaals* hebben genoemd.” (1)

Uit al die marschen ontwikkelde zich op den 28. Julij de geduchte veldslag van Talavera, die den Franschen geene beslissende overwinning aanbragt. Het terrein was voor de ruitery zeer ongunstig, en den Hollandsche huzaren was het lot beschooren herhaaldelijk en langdurig onder 's vijands vuur te moeten pal staan, zonder eene enkele keer tot den aanval te kunnen overgaan.

Na den slag van Talavera wendde de generaal SÉBASTIANI zich naar het zuiden, tegen de Spaansche troepen, die uit la Mancha voorwaarts drongen. De huzaren stonden den 31. Julij te Santa Olla, den 1. Augustus te Illescas, den 3. te Yuncas en den 5. voor Aranjuez. Den 6. werd de vijand uit die stad verdreven, den 7. ging het op Pantoja en den 8. naar Toledo. Den 9. werd er een uitval gedaan uit Toledo, waarbij de Spaansche voorposten werden overvallen en teruggeslagen. Den 11. stelde men zich in beweging naar Almonacid, waar de vijandelijke strijdkrachten zich hadden vereenigd.

De slag van Almonacid, waarin de Franschen de zege aan hunne vanen hechtten, was weder roemrijk voor de Hollandsche huzaren. Zij hadden het geluk de Spaansche ruitery, die de reeds bijna behaalde overwinning in gevaar bragt, geheel overhoop te werpen, en bij het vervolgen des vijands, maakten zij zich te Mora, tusschen Almonacid en Madrilejo, meester van zijn legerpark. Dit park bestond uit een groot aantal wagens, beladen met wapens en bespannen met 366 muilezels. De bedekkings-manschappen werden de krijgsgevangenen der huzaren.

Koning LOUIS NAPOLEON zegt in zijne *Documents historiques*: »Dans la journée du 11, les hussards hollandais se distinguèrent particulièrement. Pour récompenser de leur bonne conduite les Hollandais de l'armée d'Espagne, ils furent autorisés à compter pour deux chacune de leurs campagnes dans la Péninsule.” (2)

(1) BOSSCHA, Helden daden te land, Deel 2, blz. 347.

(2) Tome III, pag. 138 et 139.

Na den slag van Almonacid verliepen er weder drie maanden, zonder dat er eenige belangrijke ontmoeting tusschen de vijandige legers plaats had. Die tijd werd daarom niet in rust en ledigheid doorgebracht, hij was integendeel rijk aan vermoeijende marschen en aan ontberingen voor de huzaren; want het is reeds meer dan eenmaal gezegd, wanneer ook de legers der Spanjaarden of die hunner bondgenooten uit het veld waren geslagen, dan bleef de opstand voortwoeden en deden de guerilleros zich nog altijd krachtig gelden.

De Spanjaarden hadden, ondersteund door de schatten van Engeland, in Andaluzië op nieuw een sterk en wel uitgerust leger op de been gebracht, en trokken daarmede voorwaarts om Madrid te hernemen. De Franschen verzamelden hunne strijdkrachten en hielden dit leger staande. Op den 19. November tasten zij het aan bij Ocana en versloegen zij het volkomen. De huzaren namen aan dien slag geen deel; zij waren inmiddels overgegaan bij het 1ste legerkorps en stonden daarmede bij Toledo, ten einde het oog te houden op mogelijke bewegingen des vijands naar die zijde. Na de overwinning van Ocana rukte dit legerkorps met spoed voorwaarts; trok eenige mijlen boven Aranjuez de Taag over; kwam den vijand voor aan de passen van de Sierra Morena, sneed hem af en droeg er toe bij, dat hij 22,000 krijgsgevangenen in handen der Franschen moest achterlaten. De huzaren hadden bij die gelegenheid te Manzanares nog een scherp gevecht te leveren.

Dit was het laatste waaraan WEITZEL tegen geregelde troepen deelnam. In het algemeen bestonden de verrigtingen der huzaren in Spanje, sedert dien dag, in het bestrijden der guerilleros. »De guerilla-oorlog vorderde groote waakzaamheid, verpligte tot zware vermoeijenissen, gaf dagelijks aanleiding tot vijandelijke ontmoetingen, maar zelden gelegenheid om lauweren te plukken. Ligt beweegbare kolonnes uit te zenden, ten einde de wegen veilig te houden, levensmiddelen op te halen, onwillige ingezetenen tot het betalen van geldheffingen, ten behoeve van Koning JOZEF, te dwingen, dit waren de roemlooze handelingen waaruit de taak der Hollanders, gedurende het eerste gedeelte van 1810, bestond.» (1)

(1) BOSSCHA, Heldendaden te land, Deel III, blz. 372.

Het regiment huzaren werd eindelijk teruggeroepen, en kwam den 15. Junij 1810 weder op vaderlandschen bodem aan.

Weinig dagen later — den 3. Julij 1810 — deed Koning LOUIS NAPOLEON afstand van de regering; het Koninkrijk Holland werd bij het Fransche Keizerrijk ingelijfd, en de Hollandsche garde-regementen maakten van toen af deel uit van de Fransch-Keizerlijke garde. Ten gevolge daarvan kregen de huzaren bevel — uit 's Hage — naar Versailles te marcheren, waar zij op het einde van Augustus, door de overige garde-korpsen met de meeste hartelijkheid werden ontvangen.

Het regiment huzaren werd nu het 2de Regiment Cheveau-legèr Lanciers, bekwam eene scharlakenkleurige uniform, en werd deswege veelal aangeduid met de benaming van *Roode lanciers*.

In het laatst van 1810 nam Keizer NAPOLEON een besluit, waarbij bepaald werd, dat in de garde geene andere officieren dan Franschen van geboorte mogten dienen. Als zoodanige werden ook aangemerkt zij, die geboren waren in de landen voor en na bij Frankrijk ingelijfd, maar aangezien WEITZEL ook daartoe niet behoorde, zag hij zich verplicht de garde te verlaten. Schoone voorstellen werden aan hem en anderen, die in hetzelfde geval verkeerden, gedaan. Zij konden met erkenning van den hooger rang die zij bij de garde hadden, overgaan bij andere kavallerie-regementen, en zelfs nog betere vooruitzichten werden hen geopend, indien zij mogten willen besluiten in het leger van den Koning van Westfalen te gaan dienen, maar niets van dit alles kon WEITZEL behagen. Hij had ten minsten *vier-en-vijftig* gevechten en veldslagen bijgewoond; hij was versierd met een ridderkruis en zijne ambitie was ten volle bevredigd. Had hij te midden der kameraden kunnen blijven, waarmede hij zooveel lief en leed had gedeeld, hij zou met zijn gezond en krachtig ligchaams-gestel nog niet aan het verlaten der dienst hebben gedacht, maar thans besloot hij voortaan aan zich zelf te behooren. Daar hij voor sommige jaren *twee* en voor enkele zelfs *drie* veldtogten kon doen gelden, vermogt hij er *zestien* in rekening te brengen. Hij telde derhalve, ofschoon pas 45 jaren oud, reeds bijna 42 jaren dienst; hij was allezins bevoegd regt op pensioen te doen gelden en ging er toe over.

Op den 1. December 1810 verliet hij met innig leedwezen het

regement, welks roem hij had helpen vestigen, en dat naderhand nog zulk eene glorierijke baan zou doorloopen.

Hij begaf zich naar 's Hage, waar hij zich vestigde.

Bij decreet van 18 October 1814 stelde de Keizer de ridderorde in *der Réunion*. Zij strekte tot vervanging van de Hollandsche *Orde der Unie* en van de ridderorden van nog eenige andere landen, die bij het Fransche Keizerrijk waren ingelijfd. Zij werd aan WEITZEL toegekend bij Keizerlijke beschikking van den 7. Maart 1812. Met den val van NAPOLEON kwam ook de ridderorde der Réunion te vallen, en dit was bijna een noodzakelijk gevolg van het herleven der meeste ridderorden, in wier plaats zij was getreden en die weder oploken, doordien de landen, die ze weder hadden ingesteld, hunne zelfstandigheid hadden herkregen. De orde der Unie bleef echter, gelijk men weet, afgeschaft, en terwijl in Frankrijk al de ridders van de orde der Réunion in het Legioen van Eer werden opgenomen, was het herboren Nederland ondankbaar genoeg zich nimmer te bekreunen, over zoo velen, waarvan het onder eene andere regering, uitstekende en trouwe diensten, dikwerf met levensgevaar bewezen, had genoten.

Hoewel hij voor zich zelf niets meer verlangde, achtte hij het plicht, tijdens de omwenteling van 1813, den lande zijne diensten weder aan te bieden. Hij ondervond echter met meer anderen dat zij, die de Fransche adelaren gevolgd hadden, niet diegenen waren, die men bij voorkeur in het nieuwe leger opnam. Men wilde hem wel aanstellen, maar den rang van luitenant-kolonel, dien hij als ridmeester van de garde werkelijk had bekleed, en waarin hij ook was gepensioneerd, wilde men niet erkennen. Bij de ruitery waren bovendien zoo weinig plaatsen en eene compagnie infanterie was derhalve alles wat men hem kon geven. Een dergelijk antwoord stond gelijk met eene afwijzing, en WEITZEL gaf dan ook onbewimpeld te kennen, dat hij niet gebeld had om eene benoeming, maar dat hij zijne diensten had aangeboden; kon men die ontberen, dan had men zijn voorstel slechts als niet ontvangen te beschouwen.

In 1814 trad hij in den echt met LOUISE WILHELMINA FREDERIKA DIAZ DE VIVANO, dochter van den gepensioneerden luitenant-kolonel van dien naam, oud-directeur der artillerie- en genie-school te 's Hage.

Uit dit gelukkig huwelijk zijn vijf kinderen gesproten, vier zonen en eene dochter. Twee dier zoons zijn op jeugdigen leeftijd gestorven.

In 1817 ging WEITZEL zich vestigen te Heusden. Hij was in dit stadje weleer dikwerf en lang in garnizoen geweest; hij had er aangename herinneringen aan behouden en besloot er zijne dagen te eindigen. Hij genoot er in waarheid, en na het ten volle verdiend te hebben, *otium cum dignitate*; zijne voorname bezigheden vond hij in het behartigen van de opvoeding zijner kinderen, waaraan hij zich geheel wijdde; het was hem verder een genoegen, zijne medeburgers van dienst te zijn zooveel hij vermogt. Als medebestuurder van armscholen en van verschillende nuttige vereenigingen, vond hij daartoe ruimschoots gelegenheid en tevens voedsel voor zijnen werkzamen geest.

Hij overleed den 28. April 1845 in ruim tachtigjarigen ouderdom, geacht en betreurd door allen die hem hadden gekend, en opregt beweend door zijne weduwe en door zijne dankbare kinderen.

